

SUMMARY

Kushnirova L. V. I. Masalskyi's recommendations on selection of the exercises on spelling (to the problem of the origins of the modern approaches to teaching spelling).

The aim of the article is to review the methodological recommendations of the well-known national scientist-philologist and pedagogue V. I. Masalskyi (1896 – 1979) regarding the selection of spelling exercises at the lessons of Ukrainian language in secondary school. Research methods: analysis of scientific works, methodological recommendations, textbooks and manuals, learning of educational documents, curricula.

O. Belyaev notes that the attitude of methodologists to spelling was changed through the decades. A transition to a new content of language teaching in school, when it was required to give due consideration to the grammar and spelling alongside with the development of speech, led to the resumption of classes on writing, in particular spelling, were changed totally. Tasks on spelling are an integral part of the entire course and all its sections: the word structure, word-formation, morphology, and even syntax.

V. I. Masalskyi believes that the choice of reception of learning spelling and spelling exercises are influenced by the nature of orthogram and the stage of the lesson. The scientist notes that phonetic, morphological and historical principles of spelling reveal the correlation between sound and letters in speech, morphemes in pronunciation and writing, but we should not forget that there are orthograms established on logical basis.

It is for learning orthograms that differ from the pronunciation and you need to know the grammar, spelling rules, and be able to apply them. It is important, when planning, to elaborate carefully the system of training exercises, and to consider the conditions of learning two languages.

In the Ukrainian linguo-didactics the problem of applying different approaches at the initial stage of training of Ukrainian and Russian languages are reflected in the works of M. Vashkulyenko, I. Gudzyk, O. Khoroshkovska and others. The researches of N. Bondarenko, L. Warzats'ka, N. Holub, A. Goroshkina, V. Zagorodnovs, S. Karaman, A. Nikitina, S. Omelchuk, N. Ostapenko, N. Pentiljuk, I. Hom'yaka, G. Shelekhova, A. Yarmolyuk and others are devoted to the implementation of the approaches to teaching Ukrainian language in primary and secondary school. In the works of V. I. Masalskyi the origins of modern approaches to the process of studying Ukrainian language, and in particular teaching spelling, can be observed. V. I. Masalskyi's recommendations are valuable.

Key words: *exercises on spelling at the lessons of Ukrainian language, orthogram, rules of orthography, spelling skills, spelling vocabulary, approaches to teaching Ukrainian language, teaching spelling.*

УДК 371.134:[378.22:615.8]:378.4

Ю. О. Лянной, Н. В. Кукса

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПОНЯТТЕВО- ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті опрацьовано законодавчі документи, наукові дослідження педагогів, психологів, медиків, з'ясовано й уточнено базове поняття «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах». На основі системного та контент-аналізу уточнено визначення понять «професійна підготовка», «фізична реабілітація», «майбутній фахівець з фізичної реабілітації»,

«магістр з фізичної реабілітації». Професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах охарактеризовано як систему психолого-педагогічних, науково-практичних і організаційно-дослідницьких взаємопов'язаних заходів, що відображають специфіку навчального процесу іспрямовані на отримання кваліфікації, яка передбачає ефективне виконання професійних завдань інноваційного характеру щодо здійснення наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Ключові слова: готовність, фізична реабілітація, професійна компетентність, магістерський рівень.

Постановка проблеми. В умовах значного погіршення здоров'я нації особливої актуальності набувають питання оптимізації професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації, професійна діяльність яких спрямована на оздоровлення й підвищення якості життя населення. Фізична реабілітація займає провідне місце в комплексній системі реабілітації хворих та інвалідів. Багаторічною практикою доведено, що засоби фізичної реабілітації є найбільш фізіологічними, а при більшості захворювань виявляються найбільш ефективними. Сьогодні діяльність фізичного реабілітолога в Україні пов'язана, насамперед, із реабілітацією значної кількості поранених та інвалідів з числа військових, які постраждали під час збройного конфлікту на Сході України.

Важливим ресурсом для розвитку «інноваційної людини» є магістерський рівень підготовки фахівців, зокрема фахівців із фізичної реабілітації. Згідно зі статтею 5 (Розділ II. «Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти») Закону України «Про вищу освіту» (2014) [9] такий рівень передбачає глибокі теоретико-методологічні знання, практичні вміння, навички за обраною спеціальністю. Професійна діяльність магістрів із фізичної реабілітації потребує глибокого володіння спеціальними знаннями фундаментальних, педагогічних, психологічних, медичних дисциплін, володіння практичними вміннями й навичками у сфері відновлення здоров'я й умілого використання набутого досвіду в різних сферах реабілітаційної діяльності.

Важливість інноваційних професійних і особистісних рис актуалізує необхідність обґрунтування концепції, розробки моделі професійної підготовки магістрів із фізичної реабілітації. Передумовою дослідження теоретичних і методологічних засад проблеми професійної підготовки магістрів із фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах є обґрунтування базових понять (дефініцій) дослідження.

Аналіз актуальних досліджень. Зазначимо, що впродовж останнього десятиріччя поняттєво-термінологічний апарат професійної підготовки фахівців із фізичної реабілітації постійно перебуває в центрі уваги учених. Науковці обґрунтовують окремі аспекти професійної підготовки, професійної готовності фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності [1; 3; 10; 12; 15; 18; 20-21; 24; 27], досліджують основні терміни та поняття фізичної реабілітації [5-6; 13; 16-17; 19]. Водночас аналіз

науково-педагогічних джерел засвідчує відсутність досліджень, у яких обґрунтовано базові поняття професійної підготовки магістрів із фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах.

Мета дослідження – уточнити дефініцію «професійна підготовка майбутніх магістрів із фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах».

Завдання дослідження – на основі системного аналізу уточнити визначення таких понять, як «підготовка», «професійна підготовка», «магістр фізичної реабілітації», «майбутній фахівець», «компетентність», «професійна компетентність», здійснити контент-аналіз визначень поняття «фізична реабілітація».

Методи дослідження: аналіз, систематизація й узагальнення науково-теоретичних джерел з проблеми дослідження, термінологічний аналіз. Джерельною основою для теоретичного аналізу слугують законодавчі документи, видання монографічного характеру, наукові розвідки педагогів, психологів, медиків, власний педагогічний досвід.

Виклад основного матеріалу. Міждисциплінарний характер такого феномена, як «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації» формує поняттєво-термінологічний апарат дослідження. «Поняття» у тлумачному словнику сучасної української мови охарактеризовано як думку, що віддзеркалює в узагальненій формі предмети та явища дійсності, зв'язки між ними шляхом фіксації загальних і специфічних ознак [4, 1426]. Для розробки поняттєвого апарату дослідження важливо виокремити ключове поняття, слова-синоніми; похідні до ключового поняття терміни.

Аналіз відповідних понять доцільно здійснювати, дотримуючись принципів науковості, системності, інтегративності, цілісності. Реалізація, зокрема, принципу інтегративності видів знань (педагогічних, психологічних, медичних тощо) дає можливість окреслити специфіку професійної підготовки майбутніх магістрів із фізичної реабілітації, її загальнофілософські, загальнонаукові та частково наукові аспекти. Терміни й поняття розглядаємо в контексті цілісного системного уявлення про предмет дослідження.

Для забезпечення цілісності дослідження під час аналізу дефініцій дотримуємося певної логіки викладу інформації застосовуємо методологію дослідження понять. Особлива роль таких методологічних підходів, як системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, діяльнісний, культурологічний, аксіологічний, контекстний, акмеологічний, синергетичний. Достатньо вичерпне уявлення про сутність поняття «професійна підготовка» пропонує системний підхід, що є базовим до з'ясування сутності об'єкта, а також компетентнісний підхід.

Для визначення сутності професійної підготовки майбутніх магістрів із фізичної реабілітації окреслимо поняття «вищий навчальний заклад», «підготовка», «професійна підготовка», «магістр», «майбутній фахівець», «компетентність», «професійна компетентність», «реабілітація», «фізична реабілітація».

Дефініцію «вищий навчальний заклад» (далі – ВНЗ) подано у статті І Закону України «Про вищу освіту» (від 28 грудня 2014 року № 76-VIII). Провідним напрямом діяльності ВНЗ є підготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів [9].

Поняття «підготовка» загалом розглядають як процес, результатом якого є підготовленість або готовність. Конкретизуємо ці поняття на основі аналізу психологічних і педагогічних наукових джерел.

У загальній теорії діяльності «підготовленість» розглядають переважно як наявність знань, умінь і навичок, необхідних для успішної реалізації певної діяльності; у контексті професійної діяльності – як комплекс особистісних якостей, теоретичних знань, практичних навичок і вмінь фахівця, що дозволяють ефективно вирішувати професійні завдання й виконувати функціональні обов'язки.

У розкритті змісту та структури феномена «готовність» домінують два полярні підходи, які науковці використовують переважно в діалектичній єдності. Перший підхід – функціональний, за яким «готовність» є категорією діяльності, особливим психічним станом особистості, що дозволяє мобілізувати необхідні ресурси організму для забезпечення ефективного виконання певної діяльності (О. Г. Карпенко, 2008; М. Д. Левітов, 1964; А. Ц. Пуні, 1969 та ін.). Другий підхід – особистісний. Згідно із цим підходом, «готовність» розглядають як складне особистісне утворення, що інтегрує мотиваційний, емоційно-вольовий, когнітивний, операційний та оцінний компоненти, які визначають та забезпечують ефективність діяльності (К. М. Дурай-Новакова, 1983; М. І. Дьяченко, Л. О. Кандибович, 1976 та ін.).

Такі характеристики дають підстави припускати, що поняття «підготовка», «готовність» і «підготовленість» є взаємопов'язані, взаємозалежні, взаємообумовлені і, на перший погляд, тотожні (синонімічні).

Більш детальний аналіз дозволяє розрізнити ці поняття. Поняття «підготовка» визначаємо як процес і результат навчання (формування готовності), «готовність» – як стан та якісні особистісні характеристики цього стану й передбачають певну підготовленість, а «підготовленість» – як результат підготовки. На відміну від поняття «підготовленість» поняття «готовність» є більш широким, оскільки включає психологічні детермінанти, зокрема індивідуально-психологічні властивості особистості, що детермінують діяльність певного характеру та спрямованості й визначають її ефективність.

Окреслимо дефініції поняття «професійна підготовка» з позиції системного підходу, що обґрунтований у наукових дослідженнях Г. В. Троцько (1997), О. Б. Павлик (2004), Ю. О. Забіяко (2013) та ін. Учені характеризують професійну підготовку як складну динамічну систему, що інтегрує визначені структурно й функціонально взаємопов'язані та взаємодіючі компоненти, які

відображають специфіку навчального процесу, а результатом є здатність і готовність особистості до професійної діяльності.

Серед базових компонентів системи професійної підготовки майбутніх фахівців традиційно виділяють цільовий, концептуальний, змістовий, організаційно-діяльнісний і діагностично-оцінювальний. Означені компоненти розглядають у контексті процесу формування готовності (навчання), натомість кожний із цих компонентів являє собою підсистему, що реалізує результат (професійну готовність), інтегральним показником якого є компетентність. Із позиції компетентнісного підходу професійну підготовку репрезентовано як процес оволодіння майбутніми фахівцями професійною компетентністю.

У контексті завдань дослідження більш детально зупинимося на сутності понять «кваліфікація», «магістр», «майбутній фахівець», «компетентність», «професійна компетентність».

Визначення терміну «кваліфікація» подано в Законі України «Про вищу освіту» (2014). У статті 5 щодо рівнів та ступенів вищої освіти зазначається, що підготовка фахівців здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл); перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень [9].

Згідно з цим документом, магістр – це освітній ступінь, що відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій, здобувається на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра або спеціаліста та присуджується ВНЗ у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Підготовка магістрів здійснюється за такими напрямками діяльності: науково-дослідницький (творчий), науково-педагогічний, управлінський (виробничий).

Переконаливо вважаємо характеристику магістра як фахівця у сфері інноваційної діяльності, який уміло поєднує дослідницьку, проектну й підприємницьку діяльність, орієнтовану на створення високоефективних виробничих структур, що стимулюють розвиток різних сфер соціальної діяльності [21, 123]. Дослідники (В. В. Клименко, 2006; У. Ш. Сундетова, А. Р. Баймурзін, 2008) наголошують, що сучасний фахівець є носієм нової парадигми, активним транслятором норм, цінностей, зразків поведінки, мислення та діяльності, які було закладено під час навчання у ВНЗ. Такий фахівець є компетентною, соціально активною, професійно мобільною особистістю з креативним, інноваційним мисленням, що забезпечує конкурентоспроможність на ринку праці. Отже, магістр з фізичної реабілітації – це соціально активний, з інноваційним мисленням, конкурентоспроможний фахівець сфери реабілітаційної діяльності в галузях фізичної культури, спорту та здоров'я людини, освіти, охорони здоров'я,

соціального захисту, який поєднує науково-дослідницьку, консультативну та практичну роботу, орієнтовану на відновлення, оздоровлення, вторинну профілактику та реабілітацію різних груп населення.

Поняття «компетентність» визначено у статті 1 Закону України «Про вищу освіту» (2014). У методичних рекомендаціях щодо зіставлення кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій України (проект від 5 березня 2015 року) поряд із поняттям «компетентність» уживане також поняття «інтегральна компетентність», що інтерпретовано в якості узагальненого опису кваліфікаційного рівня, що виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності [9].

Системний аналіз компетентності здійснено в наукових працях І. О. Зимньої (2003-2004), Ю. О. Петрова (2005), М. С. Голованя (2008), О. С. Заблоцької (2008), І. В. Хом'юк (2012) та ін. У загальному контексті компетентність визначають як інтегративну категорію, що характеризується здатністю (спроможністю) і готовністю особистості до ефективної реалізації у практичній діяльності компетенцій (знання, вміння, навички, досвід, способи діяльності, ціннісні орієнтації, особистісні якості тощо), набутих у процесі цілеспрямованого навчання.

Компаративний аналіз трактувань поняття «професійна компетентність» засвідчив розгляд цього поняття загалом у контексті компетентності та професійної діяльності. Найчастіше професійна компетентність інтерпретується як сукупність знань, умінь, навичок, досвіду, професійно значущих (і/або особистісних) якостей, що визначають (забезпечують) успішне (результативне, продуктивне, ефективне) здійснення професійної діяльності (виконання професійних/функціональних обов'язків) (Г. О. Балл, 1994; Е. Ф. Зеєр, 2003; К. В. Шапошников, 2006 та ін.). Рівень професійної компетентності є визначальним фактором конкурентоспроможності майбутніх фахівців, у тому числі й на міжнародному ринку праці, що забезпечується широкопрофільністю їхньої підготовки та здатністю до професійної мобільності.

Відповідно до логіки дослідження проведемо контент-аналіз визначень поняття «фізична реабілітація». Уперше на офіційному рівні дефініцію поняття «реабілітація» запропонував Курт Вінтеру 1946 році на I Конгресі з реабілітації хворих на туберкульоз (м. Вашингтон). Дослідник розглядав реабілітацію як цілеспрямовану діяльність колективу в медичному, педагогічному, соціальному й економічному аспектах з метою збереження, відновлення та зміцнення здатності людини брати активну участь у суспільному житті [28, 12].

Упродовж наступних десятиліть різні інтерпретації поняття «реабілітація» репрезентовано в наукових працях В. Цончева, Б. Деветакова (1967); І. К. Шхвацабая, Д. М. Аронова і В. П. Зайцева (1978), О. Ф. Каптеліна (1979), О. І. Грицюка зі співавторами (1979), Ю. Д. Усенко, В. Н. Молоткова

(1979), О. І. Самсона, М. Ю. Коломоєца (1986), М. С. Пилипчук, В. М. Молоткова, Є. В. Андрущенко (1986), В. С. Дмитрієва (2001), С. П. Євсєєва, Л. В. Шапкової (2004), С. М. Попова (2006), О. К. Марченко (2006), С. Ф. Сурганова, О. М. Дударєва (2007), В. М. Мухіна (2009) та ін.

У науковій і навчально-методичній літературі (педагогічного, психологічного, медичного, юридичного спрямування) наведено понад 60 формулювань поняття «реабілітація» (від лат. *rehabilitatio* – відновлення). Це свідчить про багатоаспектність та дискусійність і загалом відсутність уніфікованого загальноприйнятого трактування.

Поняття «реабілітація» в загальному контексті охарактеризовано вченими як сукупність заходів, спрямованих на відновлення (компенсацію) порушених функцій організму, працездатності та соціального статусу людини в межах її психофізіологічних можливостей. Дослідно-експериментальна робота, проведена нами в кількох вищих навчальних закладах, підтверджує: реабілітація як складний багатофакторний процес передбачає комплексність із залученням різних взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих видів, з-поміж яких виокремлюють фізичну, медичну, психологічну, соціальну, професійну, економічну, педагогічну, спортивну, побутову, технічну, оздоровчу та правову реабілітацію [11, 77].

Поняття «фізична реабілітація» (*physical rehabilitation*) дослідники кваліфікують як функціональну або рухову реабілітацію, що є змістовно наближеним до поняття «фізична терапія» (*physical therapy*) [25–26]. З метою з'ясування категоріальних ознак поняття «фізична реабілітація» проведемо контент-аналіз найбільш уживаних визначень за категоріями аналізу: «Що?», «Чого?», «Кого?», «Чим?». Для контент-аналізу обрано визначення поняття «фізична реабілітація», наведені у працях таких дослідників, як: Т. В. Бойчук, М. Г. Голубєва, О. С. Левандовський [2, 11]; М. І. Воробйов, Т. Ю. Круцевич [5, 108]; М. С. Герцик, О. М. Вацеба [6, 19]; О. І. Грицюк, Н. О. Гватуа, І. К. Следзєвська [7]; О. О. Гужаловський [8, 5]; В. О. Кукса [10, 47]; О. К. Марченко [13, 42]; І. Р. Мисула, Л. О. Вакулєнко [14, 13]; В. П. Мурза [16, 8]; В. М. Мухін [17, 24]; С. М. Попов [19, 9]; Ю. Д. Усенко, В. М. Молотков [22, 191].

За категорією аналізу «Що?» фізичну реабілітацію дослідники розглядають як процес переважно в аспекті відновлення (Т. В. Бойчук, О. І. Грицюк, О. О. Гужаловський, В. М. Мухін, Ю. Д. Усенко); комплекс або систему заходів (М. І. Воробйов, І. Р. Мисула, С. М. Попов); навчально-професійну галузь науково-практичних знань (В. О. Кукса); галузь науки (М. І. Воробйов); навчально-наукову дисципліну (В. П. Мурза); освітній процес (С. Попов); складову медичної, соціальної, професійної реабілітації (С. М. Попов, В. М. Мухін). Отже, фізичну реабілітацію найчастіше асоціюють із процесом відновлення.

Категорія аналізу «Чого?» визначає спрямування процесу відновлення і, відповідно, є більш складною й багатоаспектною. Цю категорію визначають у контексті процесу як відновлення порушених функцій, фізичного або функціонального стану організму (М. І. Воробйов, О. О. Гужаловський, В. М. Мухін, С. М. Попов, Ю. Д. Усенко); відновлення частково або повністю втрачених функцій (Т. В. Бойчук, М. С. Герцик, О. О. Гужаловський); відновлення здоров'я (В. М. Мухін); відновлення фізичних якостей (М. С. Герцик, С. М. Попов); відновлення працездатності (М. І. Воробйов, О. К. Марченко, І. Р. Мисула); відновлення або розвиток компенсаторних можливостей (М. І. Воробйов, С. М. Попов), оздоровлення та вторинну профілактику (М. І. Воробйов, В. О. Кукса). Отже, домінуючою ознакою категорії аналізу спрямованості фізичної реабілітації є відновлення (або компенсація) частково або повністю порушених (втрачених) функцій організму людини та її працездатності.

За категорією аналізу «Кого?» з'ясовано суб'єкт фізичної реабілітації. До суб'єктів поняття «фізична реабілітація» відносять: хворих, інвалідів (неповносправні), а також осіб, які одужали та знаходяться на післялікарняному та санаторному етапах реабілітації (оздоровлення та вторинна профілактика). Однак, коло суб'єктів фізичної реабілітації не регламентується трьома визначеними категоріями осіб. До означеної групи залучають також такі вразливі категорії населення, як діти, підлітки, які віднесені до спеціальних медичних груп, особи похилого віку, вагітні, спортсмени тощо. На сьогодні актуалізується валеологічний напрям фізичної реабілітації, що має на меті відновлення, збереження, зміцнення здоров'я різних категорій населення, у тому числі, практично здорових осіб.

На основі категорії аналізу «Чим?» окреслено провідні засоби фізичної реабілітації. У проаналізованих нами інтерпретаціях поняття «фізична реабілітація» виявлено засоби фізичної культури або ЛФК. До засобів фізичної реабілітації науковці відносять також природні або курортні чинники (В. О. Кукса, В. П. Мурза, В. М. Мухін, С. М. Попов, Ю. Д. Усенко), фізіотерапію (І. Р. Мисула, В. П. Мурза, В. М. Мухін, С. М. Попов, Ю. Д. Усенко), масаж (О. О. Гужаловський, В. П. Мурза, В. М. Мухін, С. М. Попов, Ю. Д. Усенко), механо- і працетерапію (І. Р. Мисула, В. М. Мухін), здоровий спосіб життя (В. О. Кукса, В. П. Мурза). Отже, провідними засобами фізичної реабілітації науковці визначають ЛФК, масаж, фізіотерапію, природні чинники.

Проведений контент-аналіз дозволяє розглядати фізичну реабілітацію як відновлення (або компенсацію) частково або повністю порушених (втрачених) функцій організму та працездатності хворих і інвалідів засобами ЛФК, масажу, фізіотерапії, природними чинниками. Зазначимо, що наведене визначення поняття «фізична реабілітація» є відображенням лише найбільш поширеного уявлення науковців про його характерні ознаки й не претендує на змістову вичерпність сутності поняття.

Проведений дефінітивний аналіз дає підстави з урахуванням наукових джерел [1; 3; 15; 16; 20; 21] уточнити дефініцію «професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах».

Л. П. Сущенко трактує поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» як процес, що відображає науково й методично обґрунтовані заходи вищих навчальних закладів, спрямовані на формування протягом певного терміну навчання рівня професійної компетентності особистості, достатнього для проведення фізичної реабілітації різних верств населення регіону й успішної праці в лікувально-профілактичних закладах з урахуванням сучасних вимог ринку праці [21, 277-278].

М. Я. Романишин розуміє професійну підготовку фахівців з фізичної реабілітації як багатогранний процес, що відповідає меті, принципам і завданням професійно-педагогічної діяльності та спрямовується на реалізацію: мотиваційного, змістового, операційного, оцінно-рефлексивного компонентів [20, 7]. Поняття «професійна підготовка фахівця з фізичної реабілітації до роботи із спортсменами» науковець тлумачить як інтегративне утворення, комплекс знань, умінь, навичок, особистісних якостей, що проявляються через готовність до проведення реабілітаційного втручання в спорті [там само, 7–8].

Характеризуючи валеологічну підготовку фахівців із фізичної реабілітації, О. І. Міхеєнко зупиняється на таких ознаках, як комплекс організаційних і психолого-педагогічних заходів, що забезпечує формування у студентів знань, умінь і практичних навичок з валеології, засвоєння яких впливає на ефективність професійної діяльності, сприяє розвитку професійної майстерності й компетентності, створює готовність до виконання професійних обов'язків» [15, 7]. Н. О. Белікова досліджує підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності й інтерпретує базове поняття як цілеспрямований процес набуття студентами здатності здійснювати на всіх етапах – від планування до реалізації – професійно організовану діяльність щодо відновлення, зміцнення та збереження здоров'я різних соціально-демографічних груп у реабілітаційних закладах і закладах соціального захисту населення [1, 11].

У наукових працях [3; 16] здійснено аналіз поняття «готовність майбутніх фізичних реабілітологів до професійної діяльності». Зокрема, Т. М. Бугеря тлумачить поняття «готовність майбутніх фізичних реабілітологів до професійної діяльності» як результат спеціальної підготовки, що включає сукупність професійних знань, умінь і навичок, які мають комплексний характер, сформовану мотивацію до цього виду діяльності [3, 11]. О. В. Погонцева визначає поняття «готовність майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах» як інтегративне утворення особистості, що характеризується сукупністю мотиваційно-ціннісного, когнітивного,

діяльнісного та особистісного компонентів, які відображають розвиток особистісних якостей майбутнього фахівця й результат оволодіння професійно орієнтованими знаннями, уміннями й навичками, що дозволять спрямовувати свої зусилля на відновлення здоров'я людини, підвищення її працездатності та поліпшення функціонального стану організму у процесі застосування фізичних вправ і природних чинників у профілактично-оздоровчих закладах [18, 9].

Аналіз науково-теоретичної та методичної літератури з проблеми дослідження дозволив визначити професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах як систему психолого-педагогічних, науково-практичних і організаційно-дослідницьких взаємопов'язаних заходів, що відображають специфіку навчального процесу та спрямовані на отримання кваліфікації, що передбачає ефективне виконання професійних завдань інноваційного характеру щодо здійснення наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Висновки. Понятійне поле професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації формується з таких понять і термінів: «вищий навчальний заклад», «підготовка», «професійна підготовка», «магістр», «майбутній фахівець», «компетентність», «професійна компетентність», «реабілітація», «фізична реабілітація». Застосування положень системного й компетентнісного методологічного підходів, принципів науковості, системності, інтегративності, цілісності дає можливість уточнити, що «підготовка» – це процес і результат навчання (формування готовності), «готовність» – стан та якісні особистісні характеристики стану, які й передбачають певну підготовленість, а «підготовленість» – це результат підготовки фахівця.

На підставі контент-аналізу фізичну реабілітацію визначаємо як відновлення (або компенсацію) частково або повністю порушених (втрачених) функцій організму та працездатності хворих і інвалідів засобами ЛФК, масажу, фізіотерапії, природними чинниками. Магістра з фізичної реабілітації характеризуємо як соціально активного, з інноваційним мисленням, конкурентоспроможного фахівця сфери реабілітаційної діяльності в галузях фізичної культури, спорту та здоров'я людини, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, який поєднує науково-дослідницьку, консультативну та практичну роботу, орієнтовану на відновлення, оздоровлення, вторинну профілактику й реабілітацію різних груп населення.

Професійну підготовку майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах уточнюємо таким чином: це система психолого-педагогічних, науково-практичних і організаційно-дослідницьких взаємопов'язаних заходів, що відображають специфіку навчального процесу та спрямовані на отримання кваліфікації, яка передбачає ефективне виконання професійних завдань інноваційного характеру щодо здійснення наукової та професійної діяльності на ринку реабілітаційних послуг.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розробці й обґрунтуванні моделі професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белікова Н. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Н. О. Белікова. – К., 2012. – 45 с.
2. Бойчук Т. Концептуальні засади становлення і розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» в Україні / Т. Бойчук, М. Голубєва, О. Левандовський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : [збірник наукових праць]. – Луцьк, 2008. – Т. 3. – С. 11–16.
3. Бугеря Т. М. Міжпредметні зв'язки у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. М. Бугеря. – Луганськ, 2009. – 22 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТО «Перун», 2004. – 1440 с.
5. Воробйов М. І. Практика в системі фізкультурної освіти : навчальний посібник / М. І. Воробйов, Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2006. – 191 с.
6. Герцик М. С. Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт» : [підручник] / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків : «ОВС», 2005. – 240 с.
7. Грицюк А. И. Инфаркт миокарда / А. И. Грицюк, Н. А. Гватуа, И. К. Следзевская. – К. : Здоровье, 1979. – 272 с.
8. Гужаловский А. А. Основы теории и методики физической культуры : учебник / А. А. Гужаловский. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 365 с.
9. Закон України про вищу освіту із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 28 грудня 2014 року № 76-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
10. Кукса В. О. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. О. Кукса. – К., 2002. – 317 с.
11. Лянной Ю. О. Визначення видів реабілітації у професійній підготовці майбутніх магістрів з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Вип. 112 (2). – 2013. – С. 177–182.
12. Лянной Ю. О. Шляхи співпраці фахівців галузі охорони здоров'я, валеології, фізичної культури і спорту у підготовці фахівців з фізичної реабілітації / Ю. О. Лянной // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 4. – С. 99–102.
13. Марченко О. К. Фізична реабілітація хворих із травмами й захворюваннями нервової системи / О. К. Марченко. – К. : Олімпійська література, 2006. – 196 с.
14. Медична та соціальна реабілітація : навчальний посібник / за заг. ред. І. Р. Мисули, Л. О. Вакуленко. – Тернопіль : ТДМУ «Укрмедкнига», 2005. – 402 с.
15. Міхеєнко О. І. Валеологічна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вищому педагогічному навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. І. Міхеєнко. – О., 2004. – 21 с.
16. Мурза В. П. Психолого-фізична реабілітація / В. П. Мурза. – К. : Олан, 2010. – 488 с.
17. Мухін В. М. Фізична реабілітація : підручник / В. М. Мухін. – К. : Олімпійська література, 2009. – 488 с.
18. Погонцева О. В. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної

реабілітації до професійної діяльності в оздоровчих центрах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. В. Погонцева. – К., 2011. – 22 с.

19. Попов С.Н. Физическая реабилитация / под общей ред. проф. С. Н. Попова – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 608 с.

20. Романишин М. Я. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації до роботи із спортсменами : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / М. Я. Романишин. – Житомир, 2009. – 20 с.

21. Сущенко Л. П. Формування мотивації до успішної професійної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації / Л. П. Сущенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 6. – С. 276–279.

22. Усенко Ю. Д. Справочник пульмонолога / Ю. Д. Усенко, В. Н. Молотков. – К. : Здоров'я, 1979. – 208 с.

23. Швець Є. Я. Організація науково-дослідної педагогічної практики магістрантів / Є. Я. Швець, Д. Є. Швець // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2010. – Вип. 43. – С. 123–128.

24. Bithell C. Entry-level physiotherapy education in the United Kingdom : governance and curriculum / C. Bithell // Physical Therapy Reviews. – 2007. – Vol. 12. – № 2. – June. – P. 145–155.

25. Canadian Physiotherapy Association [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.Physiotherapy.ca/Home>

26. Chartered Society of Physiotherapy. Curriculum framework for qualifying programmer in physiotherapy. – CSP, London, 2002. – 18 p.

27. Goldstein G. S. Students' and instructors' beliefs about excellent lecturers and discussion leaders / G. S. Goldstein, V. A. Benassi // Research in Higher Education. – 2006. – № 47 (6). – P. 685–707.

28. Winter K. Die Bedeutung der Herz-Kreislauf-Erkrankungen für Sterblichkeit, Arbeitsunfähigkeit und Invalidität / K. Winter/ Berlin : Verlag Volk und Gesundheit, 1962.– P. 59–65.

РЕЗЮМЕ

Лянной Ю. О., Кукса Н. В. Профессиональная подготовка будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях: понятийно-терминологический аспект.

В статье обработаны законодательные документы, научные исследования педагогов, психологов, медиков, уточнено и установлено базовое понятие «профессиональная подготовка будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях». На основе системного и контент-анализа уточнено определение понятий «профессиональная подготовка», «Физическая реабилитация», «будущий специалист по физической реабилитации», «магистр физической реабилитации». Профессиональную подготовку будущих магистров по физической реабилитации в высших учебных заведениях характеризуем как систему психолого-педагогических, научно-практических и организационно-исследовательских взаимосвязанных мероприятий, отражающих специфику учебного процесса и направленных на получение квалификации, которая позволит эффективно выполнять профессиональные задачи инновационного характера относительно осуществления научной и профессиональной деятельности на рынке реабилитационных услуг.

Ключевые слова: готовность, физическая реабилитация, профессиональная компетентность, магистерский уровень.

SUMMARY

Liannoi Y., Kuksa N. Professional training of future masters in physical rehabilitation in higher education institutions: terminological aspect.

The starting theoretical position of any research is the elucidation and clarification of the basic concepts definition for further understanding of the essence of research object. The purpose of the research is clarification of the definition "professional training of future masters in physical rehabilitation in higher education institutions".

Material: legislative documents, scientific researches of pedagogues, psychologists, physicians were processed.

Results: based on the system and content analysis the definition of the concepts of "professional training", "physical rehabilitation", "future expert in physical rehabilitation", "Master in physical rehabilitation" was clarified. The application of the provisions of the system and the competence-based methodological approaches, principles of scientific character, integration, integrity gives the opportunity to clarify that "preparation" is the process and result of learning (the formation of readiness), readiness – status and quality of personality characteristics of the state, which assume a certain level of preparedness, and "preparedness" is the result of specialist's training.

Physical rehabilitation is defined as restoration (or compensation) partially or completely disrupted (lost) body functions and working capacity of sick and disabled people by means of exercise therapy, massage, physiotherapy, natural factors. Master in physical rehabilitation is characterized as socially active, with innovative thinking, competitive specialist of the sphere of rehabilitation activities in the field of physical culture, sport and health, education, health, social protection, which combines research, advisory and practical work that focuses on recovery, secondary prevention and rehabilitation of various population groups.

Conclusion: we characterize the professional training of future masters in physical rehabilitation in higher education institutions as a system of psychological and pedagogical, scientific and practical, organizational and research interrelated activities that reflect the specifics of the educational process and are obtained on getting qualification, which will allow them effectively complete professional tasks of innovative nature concerning the implementation of scientific and professional activity in the market of rehabilitation services.

Key words: *readiness, physical rehabilitation, professional competence, master's level.*